

På innovationsfronten intet nytt

Anders Widgren om innovation i Sverige 2013

Anders Widgren, Ordförande IPR Forum, intervjuas angående uppfinnare och innovatörers situation i Sverige 2013.

Hur ser du på att innovation har blivit ett så hett ämne i samhällsdebatten?

Innovation har i samhällsdebatten blivit en universalmedicin som man kan få intrycket av ska lösa alla problem. Verkligheten för dem som försöker driva nya idéer är dock att det kan vara oerhört svårt att få nya idéer accepterade. Som Ataris grundare Nolan Bushnell uttryckte saken "Alla tror sig vilja ha innovation, tills de väl får syn på det. Folk vänjer sig vid saker och är skeptiska mot allt annat". Jag tror det är naturligt, så man får helt enkelt vara beredd på att möta skepsis när det gäller nya idéer.

Vad jag skulle vilja lyfta fram som det stora problemet är dock att ett flertal personer med värdefulla idéer vittnar om att de har fått se sig bestulna och utsatta för grov kriminalitet. Den sidan av innovationsproblematiken är det få som vill diskutera, det verkar rent av råda någon form av tabu mot att ta upp saken. Innovation ska ju vara trevligt och kul och att påstå ett det finns en annan verklighet blir som att svära i kyrkan.

Vilka rättigheter har man då som uppfinnare?

Som uppfinnare borde man naturligtvis ha samma rättigheter som alla andra i samhället men praktisk finns det stora skillnader. Om du blir

rånad eller drabbas av stöld i ditt hem eller butik kan du polisanmäla och saken utreds på samhällets bekostnad även när det gäller relativt små värden. Om någon däremot stjälar dina värdefulla affärshemligheter eller patent får du driva och bekosta saken helt själv utan hjälp från myndigheterna. Det finns t.o.m. exempel på hur rättssystemet används mot uppfinnare som kan bli skyldig att betala rättsprocessen för dem som gör intrång. Inte konstigt då att som Håkan Lans fråga sig "Det kan väl ändå inte vara riktigt att en patentinnehavare får betala rättegångskostnader för dom som sannolikt använder patentet?".

Jag utgick länge från att det inte fanns lagar för att skydda idéer, men det verkar det faktiskt göra. Problemet är att man inte tillämpar dem, i vart fall inte på det sätt som det ursprungligen var tänkt. En viktig anledning verkar vara att polis och åklagare inte har fått tillgång till rätt resurser och kompetenser eftersom frågan inte är prioriterad.

Har du några exempel?

Ja, som ett exempel polisanmälde jag en idéstöld jag utsattes för, men brottsrubriceringen blev helt fel, så förundersökningen lades ned. Saken gällde att jag för ett antal år sedan var anställd på ett företag där jag lämnade in ett flera patenter-

bara idéer. Ett par år efter att jag slutat på företaget fick jag reda på att de hade patenterat flera av idéerna, men utan att nämna mig som uppfinnare, något som naturligtvis strider mot internationell patentlagstiftning. Som svensk arbetstagar har man dessutom rätt till skälig kompensation utöver lön, vad som regleras enligt lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar (LAU) och kollektivavtalet benämnt "Avtal angående rätten till arbetstagares uppfinningar" (Uppfinnaravtalet).

Det har nu gått sju år sedan jag lämnade in patentiidéerna och jag har fortfarande inte kunnat komma överens med min f.d. arbetsgivare om min roll som uppfinnare och min lagstadgade ersättning. Under tiden har jag haft stora kostnader för jurister. Därför polisanmälde jag i höstas saken, men brottsrubriceringen blev helt felaktigt "patentintrång", något som polisen dessutom meddelade att de ej utreder.

Har du även exempel på hur enskilda uppfinnare och småföretagare kan drabbas?

Jag känner till ett flertal fall och kan även ge flera exempel från egna erfarenheter. Jag var t.ex. med och grundade ett företag som utvecklade IT-system och matematiska modeller för optimering av bl.a. finansiella placeringar. Tekniken patenterades ej eftersom den var möjlig att hemlighålla, något som om det är möjligt kan vara det bästa alternativet.

Redan under de första åren fick företaget upprepade gånger erbjudanden på mellan 10 till 100 miljoner kronor om vi sålde tekniken. Vi valde istället att utveckla tekniken inom bolaget och att bara sälja IT-baserade tjänster. Bolaget slöt därför samarbetsavtal, men några av dessa höll på att sluta riktigt illa. Syftet från första stund verkar i dessa fall ha varit att få vårt företag på obestånd som en del i att försöka ta kontrollen över tekniken.

I längden blev det helt enkelt omöjligt att fortsätta att bedriva verksamhet. Vi lyckades hålla tekniken hemlig och blev därför i egentlig mening aldrig bestulna på uppfinningarna, men å andra sidan har det heller aldrig blivit möjligt att kommersiellisera tekniken och få ut något av all den

tid och pengar som jag och mina vänner investerade.

Idag bedriver jag bara forskningen på hobbybasis, men jag har fortfarande inte helt gett upp hoppet om att på sikt kunna starta upp verksamheten igen. Utan ett starkare rättsskydd ser jag däremot inte hur det skulle vara möjligt.

Har du konkreta exempel på händelser?

Våren 2009, drygt ett par år efter att vi hade dragit igång verksamheten, Googlade jag på en ny person som hade varit förbi mitt kontor och på mötet lagt fram ännu ett erbjudande på ett stort belopp för att förvärva tekniken. Erbjudandet kändes visserligen mer oseriöst än vanligt, men jag blev ändå förvånad av att hitta artiklar som visade att personen hade anknytning till grov ekonomisk brottslighet. Jag såg naturligtvis till att aldrig träffa personen igen, men jag verkade redan ha hamnat på radarn hos grovt kriminella och från den stunden upplevde jag och min familj ett par år av totalt kaos.

Det började redan inom ett par veckor med inbrott, men eskalerade snart till olaga hot, vandalism, telefonterror osv. Vi polisanmälde alla händelser, men förundersökningarna lades omedelbart ned. Hösten 2010 tröttnade jag på att vänta på att polisen skulle agera och vände mig istället till en tidning som däremot snabbt gjorde en ingående undersökning av informationen jag överlämnade.

Strax innan artikeln skulle gå i tryck blev jag dock utsatt för vad polisen rubricerade som grov miss-handel. Artikeln i Aftonbladet "[Bluffkungens lyxliv – i Kina: Dyra fester, lögner och konkurser – ändå rullar skattepengarna in](#)" blev därför några veckor försenad och något justerad, men sedan den gick i tryck har det varit betydligt lugnare.

Inte långt därefter läste jag Di DEBATT-artikeln "[Stoppa rovjakten på uppfinnare](#)" av uppfinnarna Håkan Lans och Johan Ullman och jag blev rent förbluffad över hur väl artikeln beskrev vad jag hade upplevt sedan några år:

"Den som har skapat en uppfinning som är värd ett antal hundra miljoner blir automatiskt villebråd för giriga rovjägare. De som bestämmer sig

för att lägga beslag på en uppfinning, som har ett värde på säg 100 miljoner kronor, kan med gott samvete anslå mycket stora summor för att lyckas. De kan även kosta på sig att använda rent kriminella metoder, eftersom uppfinnaren aldrig kan förväntas få hjälp av rättsväsendet att lagföra rika företag eller deras företrädare. Ekobrott mot enskilda individer utreds inte i Sverige. ...

Vi vill i dag inte råda forskare eller uppfinnare att söka patent eller att försöka försörja sig som uppfinnare. Riskerna för att råka ut för giriga och samvetslösa företag som startar krig för att lägga beslag på det man skapar är alltför stor. Ju högre värde en uppfinning har, desto större är risken. Över vissa nivåer är risken 100 procent. Ingen enskild uppfinnare kan mobilisera de resurser som krävs för att försvara frukten av sitt arbete, när processandet väl sätter gång. Genom att driva processer i olika rättsinstanser kan en stark part räkna med att kunna krossa uppfinnaren och därigenom tillgodogöra sig rättigheterna till uppfinningen.”

Hade jag inte råkat ut för liknande saker själv hade jag förmodligen inte tagit vad de skriver på allvar, men sedan dess har jag lärt känna många fler svenska uppfinnare som är drabbade.

Varför är det viktigt med patent?

Patentet ger under en viss tid ensamrätt på att utnyttja tekniken. För de stora globala företagen är patent därför mycket viktiga som en del i deras arsenal för att försvara sina marknadspositioner. Storföretagens patentportföljer kan utgöra en betydande del av deras börsvärden. För den enskilda uppfinnaren, eller det mindre företaget som söker finansiering för nya idéer, är situationen däremot av olika anledningar en helt annan.

En av de första frågorna som investerare ställer är om man har patenterat uppfinningen. Små företag som söker riskkapital måste även visa på potentialen för sin teknik och ett av de bästa sätten är naturligtvis att kunna visa upp samarbetsavtal med ett eller flera större företag. Kontakterna med större företag kan dock visa sig ödesdigra, som Steve Wozniak, en av Apples grundare, uttryckte saken ”Stora företag gör ofta som de vill. Våra pengar gör saker viktiga. Det är beklagligt.”

Är inte idén redan patenterad när ett sådant samarbete inleds finns därför risken att uppfinningen stjäls genom att samarbetspartnern helt enkelt patenterar idén utan att tala om det för uppfinnaren. Att det inte hjälper att upprätta sekretessavtal känner jag till många exempel på och inte minst från samarbeten som uppfinnare har inlett med svenska börsbolag.

Jag skulle därför vilja råda uppfinnare att patentsöka uppfinningen innan man talar med potentiella samarbetspartners. Dessutom naturligtvis att ta hjälp av expertis i legala frågor och avtalsfrågor. Det finns dock flera praktiska problem för den enskilde uppfinnaren och småföretagaren, t.ex.

- Det kan vara svårt att bekosta professionell hjälp och patentansökningar.
- Tidigt i ett utvecklingsprojekt är det sällan självklart exakt vilken egenskap man bör patentera.
- Under utvecklingen kanske man hittar ändå bättre sätt att lösa ett problem och då har man kastat bort pengar på att patentera fel lösning.
- Patenterar man tidigt i utvecklingsprocessen kommer patentkostnaderna normalt att börja ticka långt innan man har börjat få ut en produkt som kan bekosta kostnaderna.
- Slutligen så är det mycket osäkert om det lilla företaget kommer att kunna göra något åt saken dagen då ett patentinrång sker.

Så det märkliga är att patent, för det lilla företaget, kan vara både nödvändigt och värdelöst på samma gång, i alla fall som situationen ser ut idag. Det märkliga är att i händelse av medvetet patentinrång medger Svenska patentlagens paragraf 57 att en åklagare kan initiera ett brottmål, där fängelsestraff ingår på straffskalan. Lagen har däremot aldrig tillämpats i praktiken, hur kan det få vara så?

Det verkar dock inte bara vara ett svenskt problem, som Englands mest kände uppfinnare John Mitchell uttrycker saken ”Det finns inget straff för

patentintrång, ingenting... Ett Patent är en papper. Mer är det inte.”

Hur undviker man att bli bestulen?

Som anställd uppfinnare bör man naturligtvis sätta sig in de rättigheter man har och det bör vara en stor fördel att vara med i facket. Bästa sättet som småföretagare kan vara att fundera på om man kan hålla idén hemlig. Det kan eventuellt vara möjligt t.ex. för vissa tillverkningsprocesser och funktioner i programvaror. Om man väljer att patentera uppfinningen blir däremot den tekniska lösningen offentlig och alla i världen kan plötsligt läsa om detaljerna på internet.

Ett annat sätt kan vara att försöka ta fram produkten så snabbt som möjligt för att komma före konkurrenterna. Om det är en värdefull idé som samtidigt är lätt att kopiera så lär det inte vara någon särskilt framgångsrik metod, men man slipper i alla fall slösa bort pengar på patentkostnader för ett patent som man i slutänden ändå inte kan försvara. Dean Baker, professor i Nationalekonomi och väl insatt i frågan, säger rakt ut ”Om du har ett patent och du inte har en stor förmögenhet att ta av, så kommer du att bli krossad.”

Det verkar alltså inte spela någon roll om man tar fram uppfinningen som anställd eller som småföretagare, det är det faktum att man tar fram en värdefull idé, men på egen hand har begränsade resurser att försvara den, som är problemet. För den starkare parten är det ”som att stjäla godis från små barn”. Tar man upp problematiken med myndigheter och organisationer får man oftast svaret att de i princip håller med om att det är ett problem, men att man inte kan engagera sig i enskilda fall.

Om det är att starta företag som verkar spännande skulle jag därför rekommendera att välja bort innovation och hellre välja att leverera mer traditionella varor och tjänster.

Vad är riskerna med att inte patentera?

En typ av risk som jag har berört är att man inte kan få investerare. En risk om man inte söker patent är att någon får fick samma idé och patenterar den innan man själv kommer ut med en produkt på marknaden. I så fall kan det bli fråga om att man själv gör patentintrång trots att man egentligen kanske var först med idén.

Ett alternativ till att patentera kan då vara att helt enkelt själv publicera idéerna eftersom det gör att ingen längre kan patentera dem. I det sammanhanget är det värt att nämna den skotske uppfinnaren Patrick Andrews, en av världens mest produktive uppfinnare som nästan varje dag publicerar en ny uppfinning på bloggen "[Invention of the Day Blog](#)". I augusti 2013 hade Patrick nått uppfinning nummer 2450 och på frågan varför han fortsätter svarar Patrick "I'm drawing attention to the stupid state in which 'Intellectual Property' finds itself..."

Hur försöker du och andra motverka patentproblematiken?

Jag kände givetvis till Håkan Lans och hans bekymmer, men eftersom jag själv stötte på så många problem utgick jag från att det även måste finnas många andra drabbade därute, även om man inte hörde talas om dem. Sedan dess har jag blivit ordförande i IPR Forum och vi har identifierat ett 20-tal personer med den här typen av problem som vi försöker stötta och lyfta fram, både för att visa på att problemen finns och för att föreslå lösningar. Jag tror fortfarande att det finns ett stort mörkertal, i värsta fall är de drabbade uppfinnare vi känner till bara toppen på ett isberg.

I somras gjorde några av oss i nätverket ett gemensamt upprop i Almedalen om problemen och det uppmärksammades i tidningarna, se pressreleasen "[Öppet brev till Regeringen](#)" och artikeln "[Dags att ta patentstölder på allvar](#)" i Ny Teknik har en bild på då vi överlämnar informationen till Regeringen och oppositionen.

[Öppet brev till Regeringen, uppfinnarupropet i Almedalen 2013.](#)

Varför är det så tyst om problemen?

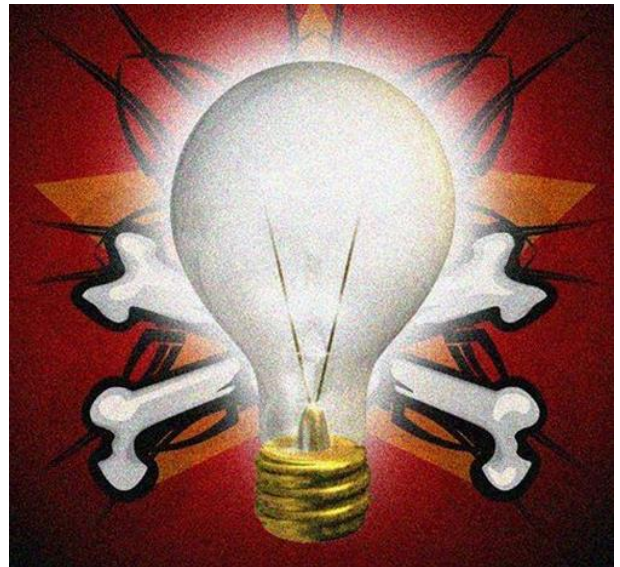
Det kan finnas många orsaker. Utöver att det råder ett slags tabu när det gäller att tala om saken är det naturligtvis roligare att berätta om lyckade projekt än de som inte lyckas. Hamnar min i en rättstvist med ett stort företag är man praktiskt tagit chanslös och de legala processerna sker ofta i det tysta i s.k. skiljedomsnämnder. Några kan ha fått uppgörelser, men under förutsättning att de inte röjer några detaljer. Det förekommer naturligtvis att uppfinnare blir ruinerade och går i personlig konkurs när de blir bestulna på sina livsverk. Det finns sorgligt nog även exempel på att utsatta uppfinnare har tagit sitt liv.

Vad är trenden och hur blir det bättre?

Många jag har talar med som har lång erfarenhet av innovation och immaterialrätt menar att verkligheten har blivit hårdare, det är riktigt tuffa tag som gäller där ute när man angriper uppfinnare och deras företag. En trend verkar också vara att angreppet sker allt tidigare i utvecklingsprocessen. De flesta av de utsatta uppfinnare jag har träffat har helt enkelt aldrig hunnit uppleva patentintrång eftersom deras uppfinningar och företag angreps redan innan de hade hunnit patentera idén eller få ut produkter på marknaden.

Om inte rättssystemet ser till att det finns ett pris för kriminella handlingar kan det kanske i alla fall komma att uppstå en kostnad för förövarna i form av negativ PR och Sociala medier som Facebook-sidan "[Innovators' Resistance](#)" innebär radikala förändringar för hur information sprids. Det tror jag kan komma att göra stor skillnad på

sikt, men för att snabbt vända utvecklingen tror jag däremot att man skulle behöva lyckas lyfta fram problemen och skapa debatt runt t.ex. varför man inte tillämpar de lagar som finns när Svenska medborgare systematiskt utsätts för grov kriminalitet.

Facebook-sidan "[Innovators' Resistance](#)".

I samhällsdebatten hör man med jämna mellanrum tal om att innovation och forskning ska kompensera för att tillverkning flyttar ut ur landet. Vad man märkligt nog hör väldigt lite om i debatten är hur snabbt de nya ekonomierna, med medvetna och ambitiösa utbildningssatsningar, håller på att bygga upp kapacitet även inom dessa områden. Det är naturligtvis positivt ur perspektivet att levnadsstandarden snabbt kommer att öka för en stor andel av världens befolkning. Om vi inte ser upp är det ändå rimligt att anta att det kan bli problem att upprätthålla den standard som vi i Sverige har kommit att betrakta som självklar. Det kommer naturligtvis att beröra alla i samhället, inte minst våra barnfamiljer.

De uppfinnare jag har mött drivs inte av snabba klipp och stora pengar utan av att se sina nya idéer bli förverkligade och komma till användning. Sverige har knappast råd att i längden ignorera dessa personer som tänker bortom kvartalsrapporterna och som dessutom tar fram tekniker som framtidens svenska företag och arbetstillfällen skulle kunna baseras på.

-Anders Widgren, ordförande IPR Forum